

**Ettepanekute ja märkuste tabel regionaalministri määruse
„LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine“ eelnõu kohta**

Esitaja	Ettepanek või märkus	Maaeluministeeriumi seisukoht (arvestatud/mittearvestatud/osaliselt arvestatud/selgitus)
1. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>§ 4 lõige 3- Kohaliku tegevusrühma liikmed, kes vastavad justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“ lisas 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)“ nimetatud samale viienda taseme koodile, loetakse ühte huvirühma kuuluvaks.</p> <p>Ettepanek: Täpsustada seletuskirja.</p> <p>Põhjendus: Üldkoosolekul saab jälgida liikmete EMTAK koodi, kuid juhatusse või hindamiskomisjoni valitud isikud vastutavad otsuste eest seaduse kohaselt füüsilise isikuna.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Seletuskiri üle vaadatud, vastavasisulist täpsustust ei lisatud.</p> <p>Kõik vajalik ja nõuetekohane seletuskirjas olemas. Huvirühmade liigitamise ja osakaalude tasakaalu arvestamise nõue otsuste tegemisel tuleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 31 lõike 2 punktist b ja artikli 33 lõike 3 punktist b. Vastavalt mittetulundusühingute seaduse §le 7 tuleneb liikmete täpne vastus põhikirjast. EMTAK kood ei määra liikme vastustust, vaid seaduslikud alused selleks tulenevad mittetulundusühingute seaduse §st 32. EMTAK kood määratakse EL nõuete täitmiseks ja see näitab millise huvirühma hulgast on isik valitud. Kui hindamiskomisjon ei tee otsust, vaid teeb ettepaneku juhatusele paremusjärjestuse osas, siis ei pea vastavat nõuet järgima.</p>

<p>2. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 5 lõige 3- Lõikes 1 nimetatud otsuse vastuvõtmisel ei ole kohaliku tegevusrühma üldkoosolekul, juhatuses või muus organis ühegi huvirühma liikmete hääleõigus esindatud üle 49 protsendi.</p> <p>Ettepanek: Täpsustada seletuskirja</p> <p>Põhjendus: Eespool oli huvirühma mõiste määratletud tegevusala (EMTAK koodi) kaudu, siin aga tuuakse selgituses sisse kolm sektorit, mis tekitab segadust. (“Seega peab iga otsuse vastu võtma kohaliku tegevusrühma üldkoosolek, juhatus või muu organ selliselt, et liikmed on esindatud nii, et ühegi huvirühma (avalik sektor ja erasektor, sealhulgas ettevõtluse ja mittetulunduse sektor) liikmete hääleõigus ei ole esindatud üle poole ehk ükski sektor ei tohi otsuse tegemisel domineerida.”) Kolme sektori käsitlemine huvirühmadena seaks ohtu otsuseid tegevate organite töövõimelisuse.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Seletuskiri üle vaadatud, vastavasisulist täpsustust ei lisatud.</p> <p>Vt. punkti 1 vastust. Senise rakenduspraktika tulemusel on otsuseid tegevate organite töövõimelisuse tagamiseks lisatud määruse § 4 lõikesse 7 sätte, mille kohaselt peab kohalik tegevusrühm põhikirjas ette nägema need juhtumid, kui üldkoosolek või juhatus ei ole otsustusvõimeline, ja selle, millisel teisel organil on sel juhul otsuse tegemise õigus. Vastav sätte aitab lahendada juhtumid, kus tegevusrühma organ peab liikme huvide konflikti vältimiseks otsustamiselt taandama, mis toob kaasa selle, et huvirühmade tasakaal läheb paigast. Samas tuleb mõlemaid nõudeid samal ajal järgida (huvide konflikti vältimist ja huvirühmade tasakaalu), mis tähendab omakorda, et otsust ei olegi sel juhul võimalik vastu võtta, kui just põhikirjas ei ole selle kohta alused kehtestatud. Nimelt MTÜS § 20 lõike 2 kohaselt peab juhatus üldkoosoleku kokku kutsuma seaduses või põhikirjaga ettenähtud juhtudel ja korras, või siis, kui ühingu huvid seda nõuavad. Seega tuleb põhikirjas ette näha alused olukorraks, kui juhatus või üldkoosolek ei ole ettepaneku tegemisel otsustusvõimeline.</p>
<p>3. Sotsiaalministeerium</p>	<p>§ 6 lõige 4- Kui kohalik tegevusrühm rakendab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 32 lõike 5 alusel ühisstrateegiat, vastab ühisstrateegia lisaks lõigetes 1–3 sätestatud nõuetele ka Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p>

	<p>fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 45 lõikes 4 sätestatud nõuetele.</p> <p>Ettepanek: See viide ei ole asjakohane strateegia kontekstis. Palume see kustutada.</p>	
4. Sotsiaalministeerium	<p>§ 7 lõige 1- Strateegia heakskiitmist taotlev mittetulundusühing esitab selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le strateegia ja üldkoosoleku otsuse strateegia vastuvõtmise kohta koos kohaliku tegevusrühma toetuse taotlusega. Strateegiat ja üldkoosoleku otsust ei pea esitama selline kohalik tegevusrühm, kes esitab need PRIA-le maaeluministri 2. veebruari 2022. a määruse nr 7 „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 ettevalmistamise toetus“ § 10 lõike 1 punkti 4 alusel, kui üldkoosoleku otsus sisaldab muu hulgas käesoleva määruse alusel strateegia heakskiitmiseks esitamist.</p> <p>Ettepanek: Palume kaaluda, kas siin ei peaks olema "on esitanud" („esitab“ asemel), sest viidatud sättes olev tähtaeg saab olema eeldatavalt minevikus, kui see en saab määruseks.</p>	Arvestatud
5. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>§ 8 lõige 3- Hindamiskriteeriumite miinimumnõue on, et strateegia on saanud igalt hindamiskomisjoni liikmelt vähemalt üheksa hindepunkti.</p> <p>Ettepanek: Asendada “Hindamiskriteeriumite miinimumnõue on, et rohkem kui pooled hindajad on hinnanud kriteeriumi positiivselt.”</p> <p>Põhjendus: Puudub kirjeldus, mis järgneb strateegia mitte-heakskiitmise otsusele. Ettepanekud hindamiskriteeriumite kohta lisatud eraldi failina (LISA 2).</p>	<p>Mittearvestatud</p> <p>Kokku on 9 hindamiskriteeriumi. Sätestatud hindamiskriteeriumid on objektiivsed ja põhinevad strateegiale kehtestatud lävendnõuetel, mis tähendab, et strateegia peab vastama igale kriteeriumile. Strateegia hindamine on haldusmenetlus, mis tähendab, et kui midagi on puudu, siis küsitakse sisendit. Kui strateegia ei kuulu heakskiitmisele, st siis seda, et strateegia ei vasta määruses</p>

		<p>seatud miinimumnõuetele – need üldised aspektid kontrollib PRIA enne ära, kui strateegiad tulevad hindamisele.</p> <p>„Ettepanekud hindamiskriteeriumite kohta lisatud eraldi failina (LISA 2)“- Ettepanekuid on käsitletud selle tabeli allosas, alates punktist 72.</p>
6. Sotsiaalministeerium	<p>§ 8 lõige 5- Strateegia heakskiitmise otsuses määratakse muu hulgas kindlaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artikli 32 lõikes 4 sätestatud asjaolud.</p> <p>Ettepanek: Palume täiendada: Strateegia, sealhulgas, ühisstrateegia, heakskiitmise otsuses ...</p>	Arvestatud
7. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>§ 10- Strateegia rakendamise eelarve</p> <p>Ettepanek: Jätta välja lõige 2 kuni 5 ja kehtestada koos eelarve jaotuse käskkirjaga.</p>	<p>Mittearvestatud</p> <p>ELÜPS § 11 lõike 4 kohaselt määrab minister käskkirjaga üksnes toetuse vahendite jaotuse, s.t konkreetsed eelarve summad. Nimetatud säte ei anna õigust eelarve jagunemise reeglite kehtestamiseks käskkirjas. Eelarve jagunemise alused ja reeglid peavad olema toetuse taotlejatele teada enne toetuse taotlemist määruse tasemel.</p>
8. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>§ 12 punkt 1- töötab välja ja avalikustab tegevuspiirkonna elanikele kättesaadava kohaliku või üleriigilise levikuga väljaande kaudu vähemalt 20 tööpäeva enne taotluste</p>	Arvestatud

	<p>vastuvõtu tähtaja algust rakenduskava, mis sisaldab muu hulgas projektitoetuse taotluste vastuvõtmise tähtaega, toetatavaid tegevusi, mille elluviimiseks on võimalik projektitoetust taotleda, ja projektitoetuse andmiseks ettenähtud vahendite jaotust, ning avalikustab oma veebilehel teabe selle kohta, kus on võimalik tutvuda rakenduskavaga.</p> <p>Ettepanek: Kasutada sõna „rakenduskava“ asemel „taotlusvooru info“</p> <p>Põhjendus: Rakenduskava on mahukas dokument, mis on kättesaadav veebist, ajalehes on mõistlik avaldada konkreetse taotlusvooru info.</p>	
<p>9. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 12 punkt 3- korraldab oma tegevuspiirkonnas isikute vastuvõtmise, mille käigus nõustab toetatava tegevuse strateegiale ja rakenduskavale vastavuse osas, selleks ettenähtud ja avalikult teatavaks tehtud vastuvõtuajal ja -kohas;</p> <p>Ettepanek: Muuta sõnastust, nt “korraldab oma tegevuspiirkonnas taotlejate nõustamise, avalikustades nõustamise vastuvõtuajad ja koha või nõustamisele registreerimise tingimused;”</p> <p>Põhjendus: Sõnastus on raskesti jälgitav. Nõustamine ei pruugi piirduda strateegiale ja rakenduskavale vastavusega ning nõustamist peaks olema võimalik pakkuda ka eelregistreerimise alusel, kuna nõustamised võivad kujuneda ajamahukaks.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>ELÜPS § 32 lõike 2 punkti 2 kohaselt peab kohaliku arengu strateegia rakendamisel kohalik tegevusrühm täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 33 lõikes 3 sätestatud ülesandeid, sealhulgas nõustama taotlejat enne taotluse esitamist toetatava tegevuse vastavuses kohaliku arengu strateegiale.</p>

<p>10. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 12 punkt 11- esitab iga kalendriaasta kohta koostatud rakenduskava PRIA-le teadmiseks hiljemalt eelneva kalendriaasta 30. novembriks ning rakenduskava muudatuse PRIA-le teadmiseks vähemalt 30 tööpäeva enne kavandatud projektitoetuse taotlusvooru algust.</p> <p>Ettepanek: Võimaldada 2023. a. erisust rakenduskava esitamise tähtajas.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Lisatud rakendussäte: “§ 12 punktis 11 nimetatud nõuet ei kohaldata kohalikule tegevusrühmale 2023. aastal“.</p>
<p>11. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 12 punkt 11- /.../ Nimelt määruse eelnõus on kirjas, et esitame novembri lõpuks rakenduskava.</p> <p>Siiani oleme rääkinud ju alati EAFRD vahendite kasutamise kontekstis sellest. PRIA-l ei ole midagi teha ESF voorude avamisega seoses.</p> <p>Äkki peaks selle teema täpsustama määruses, mis fondi kohta rakenduskava esitame.</p> <p>RTK ei taha väidetavalt teada, millal KTR-d planeerivad minivoore teha.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Täpsustuse lisamine ei ole vajalik, kuna eelnõu reguleerib EAFRD vahendite kasutamist.</p>
<p>12. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 13 lõige 2- Kohalik tegevusrühm on avalikustanud oma tegevuspiirkonna elanikele teabe kohaliku tegevusrühma toetuse taotluse esitamise kavatsusest neile kättesaadavas väljaandes ja oma veebilehel vähemalt kümme tööpäeva enne taotluse esitamist.</p> <p>Ettepanek: Arvestades pingelist kalendrit, võib 10 tööpäevase tähtaja täitmine osutuda keeruliseks.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Eelnõust ja seletuskirjast on eemaldatud „vähemalt kümme tööpäeva enne taotluse esitamist“. Oluline on see, et tegevuspiirkonna elanikke on teavitatud taotluse esitamise kavatsusest enne taotluse esitamist.</p>
<p>13. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 14 lõige 1- Kohaliku tegevusrühma toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 34 lõike 1 punkti c kohaselt strateegia ja selle rakendamise juhtimiseks, seireks ja hindamiseks ning</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Juhul, kui eemaldada sõna „riigisisene“, siis ei tohiks koostööprojekti ettevalmistamine olla lubatud</p>

	<p>sidusrühmade vahelise teabevahetuse hõlbustamiseks, sealhulgas riigisisese koostöötegevuse ettevalmistamiseks.</p> <p>Ettepanek: Kustutada sõna “riigisisese”.</p> <p>Põhjendus: Ka rahvusvaheliste koostöötegevuste ettevalmistamine on tegevusrühma ülesanne ning ei ole tarvilik siin eraldi välja tuua riigisisese koostöötegevuse ettevalmistamine.</p>	<p>projektitaotlusena EN § 24 lg 7. Vastasel juhul on oht ka topeltfinantseerimiseks.</p>
<p>14. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 14 lõige 2- Toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud peavad olema sihtotstarbelised, mõistlikud, majanduslikult soodsaimad ja vajalikud kohaliku tegevusrühma toetuse eesmärgi saavutamiseks.</p> <p>Ettepanek: Vaidluste vältimiseks tasuks kirjutada täpsemalt lahti: kas “mõistlik” võib olla ka mitte majanduslikult soodsaim pakkumine?</p> <p>Põhjendus: Saab kehtestada tegevusrühma hankekorraga, viidata riigihangete seadusele või ELÜPS 12.1.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud osaliselt</p> <p>Seletuskirjas täpsustatud, et kui taotleja ei vali kõige soodsamat pakkumist peab ta seda objektiivselt põhjendama.</p> <p>Põhjenduse all toodud ettepanekut on mitteamvestatud. Riigihangete seadusele on viidatud sama § lõikes 4. ELÜPSi viide ei ole asjakohane.</p>
<p>15. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 15 lõige 2- Kohaliku tegevusrühma toetuse ühtne määr on 25 protsenti projektitoetuse raames toetatavate tegevuste elluviimiseks makstud summast.</p> <p>Ettepanek: Asendada 25% 33%ga. Põhjendus: (1) Ühisstrateegia puhul on lubatud tõsta tegevusrühma toetuse määra, kuid Eesti on sellest loobunud, kasutades põhendusena ajaloolist referentsi. See ei ole mõistlik: (2) • ajaloolist referentsi saab arvesse võtta vaid eelmise 2007-2014 perioodi kohta, sest lõppeva perioodi tegevuskulude osakaal üldeelarvest selgub alles 2025. aastal kui kõik projektid on ellu viidud; (3) • 2007-2024 perioodi kulude võrdlemine tänaste hinnatasemetega ei ole mõeldav; (4) • Sellel perioodil aitas tegevusrühmadel osaliselt kulusid katta</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud osaliselt</p> <p>25% on asendatud 26%. Ühtse määra arvutamisel tuleb lähtuda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 2 punktis a (i) sätestatud põhimõtetest, mille kohaselt tuleb vastav näit leida: ausa, õiglase ja kontrollitava arvutusmeetodiga, mis põhineb statistilistel andmetel. Aluseks võeti Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (edaspidi MAK) meetme 19 „Toetus LEADERi kohalikule arengule (CLLD – kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse(EL) nr 1303/2013 artikkel 35)“ raames ellu viidud tegevuste ja</p>

	<p>strateegia ettevalmistamise toetus ning üleminekuperioodi toetus, mis oli proportsionaalselt suurem; (5) • Paljude tegevusrühmade puhul on uuel perioodil aastane eelarve võrreldes eelmise perioodiga väiksem, KTR kulude vähendamine mingist piirist allapoole ei ole mõeldav; (6) • Sotsiaalfond+ meetmega lisandunud töökoormuse kasv ei ole kaetav Sotsiaalfond+ eelarvest tuleva tegevuskulude eelarve kasvuga; (7) • Uue perioodi eelarvete hindamiseks vajalik audit – piisaks juba täielikult sellest kui iga tegevusrühm teeks nõ üldistatud aasta eelarve ja seda koondina analüüsida.</p>	<p>projektide andmed, mille puhul kulude rahastamiskõlblikkus on makseasutuse poolt kontrollitud ja toetus väljamakstud. Andmed vaadati üle 29.04.23 seisuga.</p> <p>Vastused põhjendustele:</p> <p>(1) ÜPPs strateegiakava näeb ette, et tegevusrühma toetus tuleb arvutada ja välja maksta ühtse määrana, mille meetoodika on paika pandud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 2 punktis a (i). Ühisstrateegia rakendamise kulud kaetakse tegevusrühmadele EAFRD vahenditest. Ühisstrateegiat rakendades on tegevusrühma tegevustoetust summana suurem kui tavastrateegia rakendamisel – vastav näide seletuskirja lisatud.</p> <p>(2) Arvesse on võetud 29.04.2023 seis ehk kogu periood alates 2014 aastast. Arvesse ei ole võetud COVID rakendamist. Komisjoni meetoodika seisukohalt tuleb arvesse võtta kulud, mille rahastamiskõlblikkus on makseasutuse poolt kontrollitud ja toetus väljamakstud, tuleb aluseks võtta hetkel kättesaadav teave. Perioodi lõpuks on tõenäosus, et vastav number langeb alla 26%, kuna ajas projektiväljamaksed suurenevad, mis viib näidu alla.</p> <p>(3) Käskkirjadega määratud kogueelarve 9 aastaks (2014–2022) on 124 588 897 EUR, sellest jaotus vana (2014–2020) ja uue perioodi (2023–2027) strateegiate ettevalmistamisele 3,5 mln eurot ja perioodi 2014–2022 strateegiate rakendamisele 121 088 897 eurot. Strateegiate rakendamiseks on seega 13,4 mln eur/aasta. ÜPP strateegiakava 2023–2027 Leader sekkumise eelarve 5 aastaks on 59 487 129 eurot. Strateegiate rakendamiseks on seega 11,9 mln eur/aasta. ESF+ eesmärkideks on eelarve</p>
--	--	---

		<p>5 aastaks 7 142 857 eurot. Seega ühisstrateegiate elluviimiseks on eelarve 5 aastaks 66 629 986 eurot. Strateegia rakendamiseks on seega 13,3 mln eur/aasta.</p> <p>Kokkuvõte: avaliku sektori poolt eraldatav summa on summade lõikes aasta kohta sama. Inflatsioon ja muud majanduslikud aspektid, mis mõjutavad nii toorme kui ka lõppteenuse hinda mõjutab kõiki sektoreid. Tulenevalt eelarve piiratusest peab nii avalik kui ka erasektor sellises majanduslikus olukorras kohanema, mis ei tähenda seda, et eesmärkide täitmiseks vajalikke rakendamise kulusid suurendatakse. See pole eelarve piiratuse tõttu võimalik. Tegevustoetuse määr 26% projektitoetuste väljamaksest tähendab seda, et 1 euro rakendamise pealt makstakse tegevusrühmale 26 senti tegevuskuludeks.</p> <p>(4) Vt punkti 3 vastust. Aasta kohta on summad koos üleminekuperioodi rahadega samad kui võrrelda eelnevat ja uut programmiperioodi. Ettevalmistava toetuse eesmärk oli ikka valmistada uut strateegiat ette. Ettevalmistava toetuse kulud võisid hõlmata haldussuutlikkuse parandamist, koolitust ja võrgustiku arendamist kogukondlikult juhitava kohaliku arengu strateegia ettevalmistamisel. Üleminekuperioodil oli tegevusrühma toetuse suurus sama, mis oleks see uuel perioodil 25% ühtse määra korral.</p> <p>(5) Kui arvesse võtta kogu avaliku sektori poolt eraldatud summat uuel perioodil (sh SF+ eelarvet) ja üleminekuperioodi raha (ilma covid eelarveta), siis võrreldes vana perioodiga on aasta kohta väiksem eelarve 7-1 tegevusrühmal 26st. Uuel perioodil on baaseelarve komponendi osakaal 28% see, mis tagab piiri, millest allapoole ei ole mõeldav ühine stardipositsioon strateegiate rakendamiseks ja hakkama saamiseks – selles osas ei ole ettepanekudi tulnud. Uue perioodi Leader sekkumise</p>
--	--	---

		<p>eelarve osas on positiivne, et Eesti riik säilitas kogu maaelu arengu vahenditest eraldatava Leader sekkumise eelarve osa senise proportsiooni hoolimata sellest, et kogu maaelu arengukava eelarve uuel perioodil vähenes. LEADER-sekkumise rakendamiseks on ette nähtud 9,8% ÜPP strateegiakava maaelu arengu vahenditest ehk 59 487 129 eurot (millest EAFRD osalus on 47 589 703 eurot ja Eesti riigi kaasrahastus 11 897 426 eurot) – so 11,5% Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) koguosalusest. Euroopa Liidu poolt seatud kohustus liikmesriikidele on selles osas tunduvalt madalam – kõigest 5% Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) koguosalusest. EL keskmine on 7,7% EAFRD koguosalusest. Eesti on selle näitaja poolest üks eesrindlikumaid - oleme teisel kohal. Meile eelneb Saksamaa ja järgneb Hispaania.</p> <p>(6) ÜPP strateegiakava kohaselt kaetakse SF+ meetmete rakendamise kulud tegevusrühmadele EAFRD Leader eelarvest ühtse määrana 25% projekti välja maksetelt. Rakendades ühisstrateegiat on tegevusrühma toetus suurem võrreldes tavastrateegia rakendamisega, kuna projektide elluviimiseks toetuse summa on suurem. Nagu mainitud, siis tegevustoetus arvutatakse ühtse määrana projekti toetuste väljamakse summast. Vastav näide tabelina lisatud seletuskirja. Töökoormuse hindamiseks praktika puudub, kuna varasemalt ei ole SF+ sellisel kujul läbi tegevusrühmade rakendatud.</p> <p>(7) Nagu eelpool juba välja toodud, siis ühtse määra arvutamisel tuleb aluseks võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 2 punkt a (i), mille kohaselt ühtse määra alusel rahastamis korral määratakse toetuse suurus kindlaks ausa, õiglase ja</p>
--	--	--

		kontrollitava arvutusmeetodiga, mis põhineb statistilistel andmetel, muul objektiivsel teabel või eksperdihinnangul. Toetuse saaja hinnang ja prognoos ei mahu vastavasse sättesse.
16. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>§ 16 lõige 4- Kohalik tegevusrühm võib ettenähtud tähtajal esitada ühe kohaliku tegevusrühma toetuse taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht toetatavat tegevust.</p> <p>Ettepanek: Täpsustada seletuskirja.</p> <p>Põhjendus: Ilmselt on silmas peetud § 14 lg 1 nimetatud tegevusi, siin võiks olla konkreetne viide.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Selguse tagamiseks lause teine osa „mis võib sisaldada rohkem kui üht toetatavat tegevust“ maha võetud. § 14 lõikes 1 on sätestatud tegevused, mille osas tegevusrühmale toetust antakse.</p>
17. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>§ 22 lõige 4- PRIA maksab enne kulutuste tegemist makstava toetussumma esimese osa, mis moodustab 25 protsenti kogu toetussummast enne kulutuste tegemist, kohaliku tegevusrühma arvelduskontole 20 tööpäeva jooksul arvates kohaliku tegevusrühma toetuse taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid mitte enne PRIA teavitamist maaeluministri 23. oktoobri 2015. a määruse nr 11 „Kohaliku tegevusgrupi toetus ja LEADER-projektitoetus“ alusel strateegia rakendamise lõpetamisest.</p> <p>§ 22 Lõige 5- PRIA maksab enne kulutuste tegemist makstava toetussumma teise osa, mis moodustab 25 protsenti kogu toetussummast enne kulutuste tegemist, kohaliku tegevusrühma arvelduskontole mitte varem kui kuus kuud arvates lõikes 4 nimetatud esimese osa maksmist, kohaliku tegevusrühma poolt PRIA-le esitatud ettemaksutaotluse alusel.</p> <p>Ettepanek: Mõlemas lõikes on üleliigne väljend “enne kulutuste tegemist”.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Lõigetest on väljend „enne kulutuste tegemist“ alles jäetud, kuna see on keeleliselt korrektne.</p> <p>Kuid protsendid peavad väljendama seda, et enne kulutuste tegemist masktavast toetussummast (mis on 50% kogu tegevusrühma toetuse summast) makstakse pool summast välja koheselt kui tegevusrühma vastab sätestatud nõuetele ning ülejäänud pool hiljem kui tegevusrühma esitab vastavasisulise taotluse. Seega on 25% asendatud 50%-ga kogu toetussummast enne kulutuste tegemist.</p>

<p>18. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 22 lõige 6- Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 30 lõike 6 alusel arvestatakse kohalikule tegevusrühmale makstavast toetusrahast tasaarvestuse korras maha lõigetes 4 ja 5 sätestatud enne kulutuste tegemist makstav toetussumma 60 protsendi ulatuses selle määruse alusel projektitoetuse raames toetatavate tegevuste elluviimiseks makstud summast.</p> <p>Ettepanek: Asendada “50 protsendi ulatuses”.</p> <p>Põhjendus: Ettepanek pikendada tagasiarvelduse perioodi, kuna projektide elluviimise aeg on 2 aastat ja kõik tegevusrühma kulutused projektide menetlemisele ja hindamisele tehakse enne, kui algavad laekumised.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Kohalikele tegevusrühmadele võimaldatakse ettemaks suuruses 50% kogu tegevusrühma toetuse summast, mis tuleb perioodi lõpuks tasaarveldada ning selleks on määratud vastav protsent. Tasaarveldamine hakkab toimuma alles siis kui projektid jõuavad väljamakseteni, seega tasaarveldamise alguse ja lõpu periood on üsnagi pikk.</p>
<p>19. Sotsiaalministeerium</p>	<p>§ 23 lõige 2 punkt 5- tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist või tal ei ole kehtivat registrist kustutamise hoiatust</p> <p>Ettepanek: Palume kaaluda, kas KOV üksuse puhul ei peaks ka siin olema toodud: ei tohi olla alustatud finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamist või koostatud saneerimiskava?</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Eelnõus on toodud vajalikud nõuded, mille osas ei ole täiendavalt vajalik KOVi puhul sätestada, et ei tohi olla alustatud finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamist või koostatud saneerimiskava.</p>
<p>20. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 24 lõige 2- Koos lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevusega antakse projektitoetust toetatava tegevusega otseselt seotud kaasneva tegevuse kohta, milleks on ehitise ehitamisega kaasnev keskkonnamõju hindamisega seotud tegevus ning energiaauditi, teostatavusuuringu, projekteerimistöö ning projekteerimiseks vajaliku ehitusgeoloogilise ja - geodeetilise uurimistöö tellimine (edaspidi koos ettevalmistav töö). Samuti on kaasnevateks tegevusteks koolitus, ehitusseadustiku alusel omanikujärelevalve</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Turu-uuring ei saa olla eraldiseisev investeering, juhul, kui ta ei vasta määruuses toodud investeeringuobjekti nõuetele.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõige 2 sätestab, et liikmesriigid võivad anda toetust üksnes sellistele materiaalsesse ja immateriaalsesse</p>

	<p>teostamine, muinsuskaitsealuse alusel muinsuskaitsealuse järelevalve teostamine, objekti tähistamine ja turundustegevus, sealhulgas turu-uuring.</p> <p>Ettepanek: Eemaldada loetelust “sealhulgas turu-uuring”, võimalusel täpsustada seletuskirjas, milline turundustegevus on investeering (nt veebilehe loomine) ja milline kaasnev tegevus (nt reklaam).</p> <p>Põhjendus: Kaasneva kuluna võiks käsitleda ainult mitte-investeeringuna käsitletavaid turundustegevusi (näit reklaam). Turu-uuring on investeering ning siin punktis tooduna võetakse ära võimalus turu-uuringut läbi viia suurema eelarvega ja eraldiseisva tegevusena.</p>	<p>varasse tehtavatele investeeringutele, mis aitavad kaasa ühe või mitme artikli 6 lõigetes 1 ja 2 osutatud erieesmärgi saavutamisele.</p> <p>Sama määruse artikkel 77 lõige 4 punkt b täiendab, et liikmesriigid tagavad, et rakendatud toimingud, mis seisnevad investeeringutes, vastavad käesoleva määruse artiklis 73 sätestatud investeeringute sekkumisviisi kohastele liidu normidele ja nõuetele.</p>
<p>21. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 24 lõige 3 punkt 2- uue hoone püstitamisel on hoonealune maa projektitoetuse taotleja omandis või on selle hoonealusele maale projektitoetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja on VKE, või vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja ei ole VKE;</p> <p>Ettepanek: Lisada: “uue ehitusloa kohustusliku hoone”.</p> <p>Põhjendus: Praeguse sõnastuse kohaselt peaks hoonestusõiguse seadma ka paari ruutmeetri suuruse välikäimla ehituseks.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Sõnad „uue hoone“ asendatud sõnadega „uue ehitusloa kohustusliku hoone“ nii lõike 3 punktis 1 kui ka 2.</p>
<p>22. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 24 lõige 6 punkt 6- partneri õigused ja kohustused, sealhulgas partneri tegevuse kirjeldus, ning teave selle kohta, mis keelt kasutatakse suhtluskeelena</p> <p>Ettepanek: Kustutada "ning teave selle kohta, mis keelt kasutatakse suhtluskeelena"</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Ettepanekus toodud „ning teave selle kohta, mis keelt kasutatakse suhtluskeelena“ eelnõust ja seletuskirjast eemaldatud.</p>

	<p>Põhjendus: Ei ole tänasel päeval enam asjakohane. Kui juba koostööprojekti esitatakse ja ellu viiakse, küllap siis partnerid ka suheldud saavad.</p>	
<p>23. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 24 lõige 9- Kohalikule tegevusrühmale antakse projektitoetust ka selleks, et korraldada kolmanda isiku poolt väikeprojekti rakendamist strateegias või rakenduskavas esitatud nõuete kohaselt.</p> <p>Ettepanek: Lisada võimalus, et väikeprojektide voo viib läbi mõni teine taotleja lisaks tegevusrühmale. Vihmavarjuprojekti peaks saama teha ka muu tegevuspiirkonnas tegutsev juriidiline isik.</p> <p>Põhjendus: Varasematel koosolekutel sai kokku lepitud, et väikeprojekte võivad ellu viia ka tegevusrühma välised taotlejad, vajadusel seab piirangud „umbrella tüüpi“ projektide taotlemisele KTR oma strateegias.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Vastav projektitüüp on mõeldud tegevusrühmale, kuna kompetents ja suutlikkus vastavat projektitüüpi sihipäraselt rakendada on eelkõige tegevusrühmal. Laiendades sihtgruppi on toetuse vahendamise risk suur. Vastavalt sättele aga võib toetust anda selleks, et korraldada kolmanda isiku poolt väikeprojekti rakendamist strateegias või rakenduskavas esitatud nõuete kohaselt.</p>
<p>24. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 25 lõige 2 punkt 15- mitteabikõlblikud on järgmised kulud: maa ja olemasoleva ehitise ostmise, üürimise ja rentimise kulu, sealhulgas ürituse korraldamiseks vajaliku maa ja ruumi rentimise ja üürimise kulu, välja arvatud kontoriruumi üürimise kulu.</p> <p>Ettepanek: Kustutada "üürimise ja rentimise kulu, sealhulgas ürituse korraldamiseks vajaliku maa ja ruumi rentimise ja üürimise kulu, välja arvatud kontoriruumi üürimise</p> <p>Põhjendus: Ühistegevuste peamiseks väljundiks on ürituste korraldamine, millega kaasneb enamasti ka ruumi rentimise kulu. Selle mitteabikõlblikuks muutmisel võiks ühistegevustest üldse loobuda.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Säte sõnastatakse järgmiselt: mitteabikõlblikud on järgmised kulud: maa ja olemasoleva ehitise ostmise ning üürimise või rentimise kulud, välja arvatud kontoriruumi ja ürituse korraldamiseks vajaliku maa ja ruumi rentimise kulud.</p>

<p>25. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 25 lõige 2 punkt 18- põllumajandustootmise investeeringu tegemisega kaasnev kulu.</p> <p>Ettepanek: Palume täpsustada. Siin vajavad määratlemist nii mõiste “põllumajandustootmine” kui “kaasnev kulu”.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Projektitoetuste puhul on üle vaadatud põllumajandustootmise tehtavate investeeringute toetamine. Selle tulemusel võeti välja põllumajandussektorisse investeeringu tegemist piirav säte. Kui kohalik kogukond on otsustanud lähtuvalt piirkonna vajadustest toetada piirkonna kohalike ressursside väärindamist ja esmatootmist, siis Leadri kaudu on see toetatav.</p>
<p>26. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 26 lõige 7 punkt 5- hinnapakkuja majandustegevuse registreerimise number.</p> <p>Ettepanek: Kustutada.</p> <p>Põhjendus: Selle nõudega piiratakse ehitustööde pakkujate ringi, mis ei pruugi olla põhjendatud, eriti lihtsamate remonditööde puhul.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud osaliselt</p> <p>Määruse § 25 lõike 2 punktis 14 on sätestatud nõue, et ehitustööde puhul ei ole abikõlblik sellise ehitustegevuse kulu, mida ei ole teinud ehitusteenust pakkuv ettevõtja. Seega hinna mõistlikkuse välja selgitamisel on oluline, et pakkuja oleks nõuetele vastav ja omab majandustegevuse registreerimise numbrit.</p> <p>Ehitise renoveerimisele, nt lihtsamatele parendustöödele, mis ei ole ehitusseadustiku § 4 lõike 1 kohaselt ehitamine, säte ei kohaldu. § 26 lõige 7 sätestab ehitustööde kohta nõuded.</p>
<p>27. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 26 lõige 9- Projektitoetuse taotleja ei või küsida hinnapakumust endaga ega omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses.</p> <p>Ettepanek: Vajab uuesti läbi mõtlemist, eriti tegevusrühma enda kulude puhul.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Üle vaadatud. Tegevusrühmadele kehtib erisus, mis on sätestatud sama paragrahvi lõikes 11, mis ütleb, et lõigetes 1–10 sätestatud ei kohaldata, kui projektitoetuse taotleja on</p>

	<p>Põhjendus: Tartu infopäeval toodud näited: tegevusrühm rendib ruume omavalitsuselt ja omavalitsuse esindaja on juhatuse liige; koolitusi korraldatakse külaseltsi ruumides, mis on liige jms.</p>	<p>hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses. Sel juhul teeb projektitoetuse taotleja enne projektitoetuse taotluse esitamist turu-uuringu riigihangete seaduse kohaselt ning pärast projektitoetuse taotluse esitamist korraldab hanke riigihangete seaduse kohaselt.</p> <p>§ 14 lõike 4 kohaselt on kohalik tegevusrühm hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses ja peab hanke korraldamisel järgima riigihangete seadust.</p>
<p>28. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 26 lõige 11- Lõigetes 1–10 sätestatud ei kohaldata, kui projektitoetuse taotleja on hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses. Sel juhul teeb projektitoetuse taotleja enne projektitoetuse taotluse esitamist turu-uuringu riigihangete seaduse kohaselt ning pärast projektitoetuse taotluse esitamist korraldab hanke riigihangete seaduse kohaselt.</p> <p>Ettepanek: Täpsustada.</p> <p>Põhjendus: Turu-uuringu läbiviimine riigihangete seaduse kohaselt ei taga objektiivse hinnaproгноosi esitamist, kuid ka hanke kohuslased peaksid esitama taotlemisel hinnaproгноosi.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>§ 14 lõike 4 kohaselt on kohalik tegevusrühm hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses ja peab hanke korraldamisel järgima riigihangete seadust. Projektitoetuste raames hinna mõistlikkuse välja selgitamiseks viib tegevusrühm läbi turu-uuringu.</p>
<p>29. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 27 lõige 2- Paragrahvi 24 lõikes 2 nimetatud kaasneva tegevuse kohta ei või projektitoetust anda rohkem kui kümme protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.</p> <p>Ettepanek: Asendada “rohkem kui 15%”.</p> <p>Põhjendus: Käesoleval perioodil on lubatud 10% (projekteerimine) + 3% (omanikujärelevalve+muinsuskaitse). Kui laiendada lubatud kaasnevaid tegevusi võiks see % olla kõrgem</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Kuna tegemist on abikõlblike kulude summaga, millest arvestatakse toetuse määr, siis sätestatakse vastav nõue §i 25 lõikena 4 järgmises sõnastuses: „Paragrahvi 24 lõikes 2 nimetatud kaasneva tegevuse abikõlbliku kulu maksumus kokku võib olla kuni viisteist protsenti § 24 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse abikõlblikust maksumusest“.</p>

<p>30. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 28 lõige 1- Projektitoetuse saamiseks esitab taotleja selleks ettenähtud tähtajal kohaliku tegevusrühma kaudu PRIA-le avalduse ja selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi koos projektitaotlus).</p> <p>Ettepanek: Projektitoetuse saamiseks esitab taotleja selleks ettenähtud tähtajal PRIAle kohaliku tegevusgrupi kaudu elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu avalduse ja selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi koos projektitaotlus).</p> <p>Põhjendus: Vana sõnastus, mida parandasime juba praegu kehtivas määruses. Ettepanek: kasutada praegu kehtiva määruse sõnastust vt § 36 (1).</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Vastav säte olemas § 28 lõige 3: „Projektitoetuse taotleja esitab projektitaotluse või muu dokumendi elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu“.</p>
<p>31. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 28 lõige 2- Koostöötegevuse elluviimiseks esitavad kohalikud tegevusrühmad projektitaotluse ühiselt.</p> <p>Ettepanek: Asendada “ühiselt” väljendiga “mõistliku ajavahemiku jooksul”.</p> <p>Põhjendus: : Ühe taotluse esitamine ei ole mõeldav, eriti välisprojektide puhul. Kui on mõeldud, et projektid on endiselt eraldi, ent need esitatakse korraga, siis peaks piiritlema, mis aja jooksul need esitatakse. Tuleb arvestada, et jääks aega projektide kinnitamiseks üldkoosolekutel.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Ühiselt esitamise säte eemaldatud.</p>
<p>32. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 28 lõige 5- Projektitoetuse taotleja võib ettenähtud tähtajal esitada ühe taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht tegevust.</p> <p>Ettepanek: Kustutada</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Ettepanekus toodud säte eemaldatud.</p>

	<p>Põhjendus: Ei poolda sellise piirangu kehtestamist määruse tasemel; soovi korral saab tegevusrühm piirata ühe taotleja poolt esitatavate projektitaotluste arvu oma taotluskorras.</p>	
<p>33. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 29 lõige 3- Projektitoetuse taotleja esitab PRIA-le koos avaldusega järgmised dokumendid: 1) VKE puhul projektitaotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanne, kui see ei ole taotluse esitamise hetkeks äriregistrist kättesaadav.</p> <p>Ettepanek: Mitte nõuda aruande esitamist varem, kui on riiklik kehtiv nõue (30.06).</p> <p>Põhjendus: Hea oleks, kui saaks jätkata selle perioodi loogikaga: taotleja esitab taotluse esitamise hetkeks äriregistrile viimase majandusaasta aruande, mille äriregistrile esitamise tähtaeg on saabunud juhul, kui taotlejal on kohustus esitada äriregistrile majandusaasta aruanne.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Perioodil 2017–2022 oli vastav säte kehtestatud nõudena toetuse taotlejale järgmiselt: taotleja on esitanud taotluse esitamise hetkeks äriregistrile viimase majandusaasta aruande, mille äriregistrile esitamise tähtaeg on saabunud juhul, kui taotlejal on kohustus esitada äriregistrile majandusaasta aruanne.</p> <p>Uuel perioodil sellist nõuet toetuse taotlejale ei seata, kuna majandusaasta aruande esitamise nõuded on reguleeritud äriseadustikus.</p> <p>Tulenevalt tehtud ettepanekust ei nõuta lisadokumendina majandusaasta aruannet, mis ei ole taotluse esitamise hetkeks äriregistrist kättesaadav.</p>
<p>34. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 32 Lõige 1- Kui projektitaotlus on nõuetekohane ja vastab vajaduse korral hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldab PRIA projektitoetusteks ettenähtud vahendite piires strateegias või rakenduskavas esitatud projektitaotluste hindamise tingimuste kohaselt.</p> <p>Ettepanek: Kustutada “vajaduse korral”.</p> <p>Põhjendus: Taotlus peab igal juhul vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Lauseosa „vajaduse korral“ peab jääma, kuna alati ei toimu hindamist, näiteks tegevusrühma projektide puhul. Vastava sõnastuse alus tuleneb ELÜPSi §st 28.</p>

<p>35. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 32 Lõike 2 punktid 1) hindamistulemuste alusel koostatud projektitaotluste paremusjärjestuses esimesele kohale tulnud projektitaotluse; 2) hindamistulemuste alusel koostatud projektitaotluste paremusjärjestusse seatud parimad projektitaotlused; 3) kõik projektitaotlused, vähendades vajaduse korral projektitoetuse summat võrdeliselt iga taotleja kohta, või 4) kõik projektitaotlused, eelistades ajaliselt varem esitatud projektitaotlusi.</p> <p>Ettepanek: Esimene punkt sõnastada ümber: "projektitaotlused vastavalt hindamistulemuste alusel koostatud paremusjärjestusele". Kustutada punktid 2, 3 ja 4.</p> <p>Põhjendus: LEADER põhineb kogukondlikul ja kvalitatiivsel hindamisel; uute meetodite lisamine tekitab liigselt segadust. Eelistame jääda praegu kehtivate põhimõtete juurde.</p>	<p style="text-align: center;">Arvestatud</p> <p>Muudetud lõike sõnastust. Uueks sõnastuseks „Kui projektitaotlus on nõuetekohane ja vastab vajaduse korral hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldab PRIA projektitaotluse projektitoetusteks ettenähtud vahendite piires strateegias või rakenduskavas esitatud projektitaotluste hindamise tingimuste kohaselt“.</p>
<p>36. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>§ 33 lõige 1 punkt 2- toetatava tegevuse mitmes etapis elluviimise korral alustab esimese etapiga hiljemalt üheksa kuu jooksul arvates PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemisest.</p> <p>Ettepanek: Kustutada "toetatava tegevuse mitmes etapis elluviimise korral".</p> <p>Põhjendus: Tegevuse alustamist võiks jälgida kõigi projektide puhul, lisades nt vahearuande esitamise kohustuse 6 kuu tagant.</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Vastavalt määruse § 33 lõikele 1 on toetuse saajal aega projekt ellu viia 2 aastat. Mitme etapiga projekti korral on vaja, et esimese etapiga alustatakse varem, kuna vastasel juhul on oht, et ei jõuta kõik etapid tehtud. Kui projektis on ainult üks etapp (nt masina soetamine), siis ei saa nõuda selle tegevuse alustamist varem kui § 33 lõikes 1 on sätestatud.</p>
<p>37. MTÜ Ida-Harju Koostöökoda</p>	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Kokkuvõtvalt teeme ettepaneku muuta eelarve jaotamise valemit järgmiselt: 1. baaseelarve 28%</p>	<p style="text-align: center;">Mittearvestatud</p> <p>Suurendades eelarve kolmandat osa, mis võtab arvesse tegevuspiirkonna elanike arvu ja keskmist töötasu võidavad</p>

	<p>2. asustustiheduse alusel 25%</p> <p>3. keskmise palga alusel 45%</p> <p>4. saarte erandi alusel 2%</p> <p>Põhjendus: Mõistame seadusandja soovi toetada suuremal määral neid kohalikke tegevusrühmi, kellel on väiksema asustustihedusega tegevuspiirkonnad. Väikesem asustustihedus võib olla põhjustatud sellest, et inimesed eelistavad elada linnades aga ka sellest, et nendes piirkondades on rohkem elamiseks kõlbmatuid piirkondi, näiteks metsad ja sood. Piirkond on küll suurem kuid projekte teevad ja sündmustel osalevad ikka inimesed. Seega on neis piirkondades ka vähem potentsiaalseid projektitoetuse taotlejaid ja elluvijaid. Oleme seisukohal, et asustustiheduse osakaal vahendite jaotamise valemis on põhjendamatult suur. Teeme ettepaneku vähendada asustustiheduse osakaalu 25-le protsendile. Oleme nõus, et tuleb toetada just neid tegevuspiirkondi, kus töötasu on keskmisest töötasust madalam, seega teeme ettepaneku suurendada keskmise palga osakaalu valemis 45-le protsendile.</p>	<p>piirkonnad, kus on rohkem elanikke. Vastavaid piirkonna sotsiaalseid näitajaid tuleb võrdselt arvesse võtta, et tagada eripalgeliste piirkondade mitmekesine areng. Piirkonnad, kus on väiksem asustustihedus tuleb samamoodi arendada, et nad jõuaksid arengus tihedalt asustatud piirkondadele järgi.</p>
38. MTÜ Järva Arengu Partnerid	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Ettepanek: Praegune valem on sobilik ja toetab haja-asustuse toetamist.</p>	Teadmiseks võetud
39. MTÜ Põhja-Harju Koostöökogu	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Ettepanek:</p> <p>1. Vähendada ebavõrdsust piirkondade vahel tegevusrühmade eelarves inimese kohta ja jaotada Leader meetme vahendid piirkondade vahel järgmiselt:</p> <p>1.1. baaseelarve 28%</p>	<p>Ettepanek 1: Mittearvestatud. Vt punkti 63 vastust.</p> <p>Ettepanek 2: Mittearvestatud</p> <p>Eelarve neljas osa moodustab kogu strateegia rakendamise eelarvest 2% ning see jagatakse võrdselt nende kohalike tegevusrühmade vahel, kelle liikmeks on vähemalt üks tervikuna saarel paiknev KOV. Seejuures on arvesse</p>

	<p>1.2. eraldamiseks keskmise palga alusel 45%</p> <p>1.3. eraldamiseks asustustiheduse alusel 25%</p> <p>1.4. eraldamiseks saarte erandi alusel 2%</p> <p>2. Arvestada saarte erandi alusel jagatava toetuse eraldamisel kõiki tegevusrühmi, kelle piirkonda kuulub püsiva inimasustusega saared.</p> <p>3. Eraldada Leader tegevusrühmadele täiendavaid vahendeid muudest siseriiklikest ja Euroopa fondidest, sh Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.</p>	<p>võetud, et saarel paiknevad KOVID sõltuvad suuresti mandri ja saare vahelisest transpordiühendusest, mis mõjutab ka atraktiivsete töökohtade saare piirkonda toomist ja teenuste kättesaadavust. Seega on põhjendatud sellistesse tegevuspiirkondadesse täiendavate vahendite suunamine. Sealjuures on arvestatud veel ka seda, et KOVI osalemine MTÜ tegevuses on tõhusam, et edendada kohaliku elu.</p> <p>Ettepanek 3: teadmiseks võetud</p>
<p>40. MTÜ Tartumaa Arendusselts</p>	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Ettepanek:</p> <p>1. Vähendada ebavõrdsust piirkondade vahel tegevusrühmade eelarves inimese kohta. Suurendada eelarve valemis keskmise palga alusel jagatava summa proportsiooni 45%ni ja vähendada asustustiheduse alusel jagatava summa proportsiooni 23%ni.</p> <p>2. Eraldada tegevusrühmadele, kes on kaasanud uusi territooriume ja sihtgrupe, täiendavalt vahendeid projektitoetusteks ning uute alade integreerimiseks ja inimeste kaasamiseks. Vahendeid eraldada vastavalt kaasatud uute piirkondade suurusele ja inimeste arvule kogu Eesti LEADER eelarvest mahus vähemalt 2%.</p> <p>3. Arvestada saarte erandi alusel jagatava toetuse eraldamisel kõiki tegevusrühmi, kelle piirkonda kuulub püsiva inimasustusega saar.</p> <p>4. Eraldada LEADER tegevusrühmadele täiendavaid vahendeid muudest siseriiklikest ja Euroopa fondidest, sh Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.</p>	<p>Ettepanek 1: Mittearvestatud Vt punkti 63 vastust.</p> <p>Ettepanek 2: Mittearvestatud Eelarve meetodika võtab aluseks tegevusrühma realselt olukorda. Sealjuures on eelarve jagunemise juures arvesse võetud ka uusi territooriumeid.</p> <p>Ettepanek 3: Mittearvestatud Eelarve neljas osa moodustab kogu strateegia rakendamise eelarvest 2% ning see jagatakse võrdselt nende kohalike tegevusrühmade vahel, kelle liikmeks on vähemalt üks tervikuna saarel paiknev KOV. Seejuures on arvesse võetud, et saarel paiknevad KOVID sõltuvad suuresti mandri ja saare vahelisest transpordiühendusest, mis mõjutab ka atraktiivsete töökohtade saare piirkonda toomist ja teenuste kättesaadavust. Seega on põhjendatud sellistesse tegevuspiirkondadesse täiendavate vahendite suunamine. Sealjuures on arvestatud veel ka seda, et KOVI osalemine MTÜ tegevuses on tõhusam, et edendada kohaliku elu.</p>

<p>41. MTÜ Virumaa Koostöökogu</p>	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Ettepanek:</p> <p>1. Teeme ettepaneku, et te väärtustaksite ja hindaksite neid piirkondi kõrgemalt, mis asuvad tõesti maalises ja väikelinnalises piirkonnas.</p> <p>Täna on tõenäoliselt hilja hakata kogu eelarve kujundamise loogikat ümber tegema, seega tuleks muuta valemite nii, et see mõjuks kolmes suunas.</p> <p>2. Esiteks vähendada muutust võrreldes eelmise perioodi eelarvega võimalikult ühtlaselt. Siis ei tunne keegi tegevusrühmadest end suure kaotajana/võitjana. Samas mahus tegutsemiseks peaks olema kasutada sarnane ressurss. Uute piirkondadega liitunudtel on vaja seda enamgi.</p> <p>3. Teiseks tuua teineteisele lähemale rahalised näitajad per capita. Praeguse 5-kordse vahe asemel võiks olla see näiteks kuni 3 korda. Ka see on piisav argument, et vähemarenenud piirkonnad saavad elaniku kohta 3 korda kõrgema rahastuse kui enam arenenud piirkonnad.</p> <p>4. Kolmandaks nõuab uute piirkondade kaasamine täiendavat ressursi, seega oleks põhjendatud kujundada valemite nii, et see võtaks arvesse KTRi piirkonna kasvanud elanike arvu, vähemalt mingi koefitsiendiga.</p> <p>5. Tasub arvesse võtta vana perioodi rakendamise suutlikkust, sest kui me räägime juba ammu vana perioodi</p>	<p>Ettepanek 4: Teadmiseks võetud</p> <p>Ettepanek 1: Teadmiseks võetud Toetame ainult maalist ja väikelinnalist piirkonda.</p> <p>Ettepanek 2: Teadmiseks võetud Tegevusrühmad ei ole piirkonniti sarnased, mistõttu ei ole võimalik üks ühele niiviisi ressursse ümber kanda.</p> <p>Ettepanek 3: Mittearvestatud Selgelt eristuvad kaks suurt piirkonda (Harjumaa ja Tartumaa), kuhu inimesed koonduvad. Kui jagada vahendeid per capita, või arvestada seda põhilise näitajana tekiks olukord, kus tegevuspiirkonnad, kus on keskmine asustustihedus suurem, saaksid oluliselt suurema eelarve osa, kui need, kes asuvad tervikuna hajaasustuses.</p> <p>Ettepanek 4: Mittearvestatud Üks osa eelarvest arvestab tegevuspiirkonna elanike arvu. Küll aga ei ole asjakohane toetada suuremas ulatuses neid piirkondi, kelle elatustase on kasvanud, kus ränne on positiivne ning kelle tegevuspiirkonda kuuluvate omavalitsuste elanike arv on ajas kasvanud.</p> <p>Ettepanek 5: Mittearvestatud Eelarve kujunemise alusena ei võeta aluseks eelmise perioodi rakendamise suutlikkust.</p> <p>Ettepanek 6: Teadmiseks võetud Alusandmed põhinevad tegevuspiirkondadel külade põhjal, nii nagu on tegevuspiirkonnad ennast määratlenud. Kõige detailsemad ja üldisemad andmed antud juhul on külapõhised. Varasemates versioonides on kajastatud ka</p>
---	---	---

	<p>lõpetamisest, siis pole õiglane karistada neid, kes on edukalt rakendanud ära kõik projektitoetused.</p> <p>6. Statistikaameti meetodika maaliste piirkondade määramisel 500x500m klustrite alusel toob kaasa vajaduse korrektuurideks ja sisse tulevad välistused/erisused, seega pole valitud alusandmed enam representatiivsed. See tähendab, et on mindud hankima detailseid andmeid ja pärast hakatud neid uuesti üldistama/välistama/erisusi looma. Oleks saanud ka lihtsamalt. Asustustiheduse komponent oli ka varem sees.</p> <p>7. Kuna uus meetodika pigem külvab segadust, siis teeme ettepaneku, et asustustiheduse komponent peaks olema väiksema kaaluga. Näiteks 20%.</p>	<p>omavalitsusepõhist mudeldamist, kuid selline versioon sai osapooltet tagasiside, et tegemist on liiga üldistavaga ning ühes tegevuspiirkonnas võib olla ühe omavalitsuse piires väga erinevad piirkonnad. Seega peaks arvestama konkreetset tegevuspiirkonda, mitte aga tegevuspiirkonda kuuluvaid omavalitsusi.</p> <p>Ettepanek 7: Mittearvestatud Vt punkti 63 vastust.</p>
42. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Võttes arvesse eeltoodut ja asjaolu, et piirkondlikud strateegiad esitatakse mai lõpuks ning ees seisab nende hindamise periood, ei ole hetkel põhjendatud eelarve jaotuse lõpliku otsustamisega kiirustada. Sellepärast teeme ettepaneku jätta määruse eelnõust välja eelarve jaotust puudutavad punktid §10 lõige 2 kuni 5. Meie ühine eesmärk on leida maapiirkondade eripära ja vajadusi arvestav teaduspõhine meetodika tegevusrühmade eelarve jagamiseks. Selleks on vaja kaasata huvigruppe ning sotsiaalteadlastest eksperte.</p>	<p>Mittearvestatud</p> <p>Eelarve jagunemise alused tuleb välja tuua määruses. ELÜPS § 11 lõike 4 kohaselt määrab minister käskkirjaga toetuse vahendite jaotuse, kuid eelarve jagunemise aluseid seal ei ole. Eelarve jagunemise alused peavad olema toetuse taotlejatele teada enne toetuse taotlemist määruse tasemel.</p>
43. Kirderanniku Koostöökogu MTÜ	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>/.../ Palume veelkord, eeltoodust lähtudes, üle vaadata Kirderanniku Koostöökogu eelarvepositsioon eelseisvaks programmiperioodiks, et võimaldada tegevusgrupi strateegias püstitatud eesmärkide täitmine ning toimetulek</p>	<p>Mittearvestatud</p> <p>LEADER eelarve jaotuse põhimõtete koostamisel lähtutakse põllumajanduse ja kalanduse valdkonna</p>

	Eesti mõistes väga erakordses ning pühendumist nõudvas piirkonnas.	arengukava aastani 2030 ja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027.
44. Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>Ettepanek: /.../ Olen väga nõus üldise loogikaga, et rohkem tuleb toetada hajaasustust ning väiksema sissetulekuga piirkondi, aga kas meie konkreetse näite puhul peab see asustustihedusest tingitud vahe ikka tõesti nii suur olema???? /.../</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>LEADER eelarve jaotuse põhimõtete koostamisel lähtutakse põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 ja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027. Eelarve jaotuse eesmärk on suunata proportsionaalselt toetust piirkondadesse, kus on suurem hajaasustus ja madalam töötasu. Vastavalt kohandatakse kas elanike arvu või pindala kohta makstavat toetust.</p>
45. MTÜ Virumaa Koostöökogu	<p>Eelarve ettepanek</p> <p>§10 Lõige 3</p> <p>1. SK näidistabelis eelnõu seletuskirja lõikes 3 on kogu maapiirkonna elanike arvuks 526 394 ja pindala 42 503 km² keskmine asustustihedus 12,38 el/km². Eelarve mudeldamise tabelis aga reaalsete andmete põhjal 513 378 ja pindala 42 883 km² ning sel puhul on keskmine asustustihedus juba 11,97 el/km². Lisaks on mudeldamise tabelis veel kolmas elanike arvu number 499 971, mis on saadud kohandatud andmetest ning pindala näitaja 50 177 km² . Pole teada millised andmed on tõesed. Seega, erinevate algandmetega on võimalik saada erinev tulemus. Küll aga on SK tabelis ära tuntavad konkreetsete näidete puhul Ida-Harju ja Peipsi-Alutaguse piirkonnad.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Seletuskirja täiendatud. 2. Eelarve jaotuse eesmärk on suunata proportsionaalselt toetust piirkondadesse, kus on suurem hajaasustus ja madalam töötasu. Vastavalt kohandatakse kas elanike arvu või pindala kohta makstavat toetust. Kohalike tegevusrühmade elanike arv, pindala on SA Statistikaameti poolt avaldatud 01.01.2022 seisuga ja töötasu algandmed on avaldatud 01.01.2021 seisuga. 3. Mitteamestatud. Eesti keskmine asustustihedus võtab arvesse ka piirkonnad, kus puudub LEADER sihtgrupp (Tartu ja Tallinna linn), mistõttu on võetud arvesse vaid sihtgrupi pindala ja elanike arv.

	<p>2. Mulle jääb arusaamatuks pindala kohandamise valem ja eesmärk. Pindala on ikka pindala. Kõikide piirkondade kohandatud pindala 51 557 on suurem kui tegelik pindala. Ebareaalne! Mida see tähendab?</p> <p>Tegevuspiirkonna asustustiheduse suhtarv on saadud jagades keskmise asustustihedus piirkonna asustustihedusega. Tulemuseks on kohandatud pindala, mis on ühe näite puhul väiksem kui tegelik ja teisel puhul märkimisväärselt suurem kui tegelik. Selle näitaja kaudu paistab madala asustustihedusega piirkond eriti hale välja ja saadud tulemust ei saa rakendada valemis. Siin on seatud erinevuse ülemmääraks 1,50, kuid pole selgitust miks just selline ülemmäär on põhjendatud.</p> <p>3. Leian, et piirkonna asustustihedus tuleks jagada hoopis kogu Eesti keskmisega ja seeläbi saame teada kuidas piirkond keskmisse suhestub, mitte vastupidi. Esimese näite puhul moodustab siis vastav näitaja 122% keskmisest, ehk siis on tegemist tihedamini asustatud piirkonnaga. Teise näite puhul oleks tulemuseks 30% keskmisest, ehk siis tegemist on hõredalt asustatud piirkonnaga.</p> <p>4. Arvutuste tegemisel on asustustiheduse komponendi arvutus tehtud tehtega milles ainult üks näitaja on tõene, üldisest eelarvest 35% summa, ehk 20 820 495 eur. Teised kaks – kaalutud Eesti keskmine asustustihedus ja kaalutud piirkonna asustustihedus on tuletatud.</p> <p>Lõige 4</p> <p>5. Keskmise palga komponent valemis on samuti arvutatud kohandamise kaudu. Kuid kohandatud ei ole mitte keskmist palka, vaid elanike arvu. Lõike 4 kohaselt eelarve kolmanda osa osa leidmiseks kohandatakse tegevuspiirkonna elanike arv vastavalt kõikide tegevuspiirkondade keskmise töötasu suhtele selle tegevuspiirkonna keskmisesse töötasusse,</p>	<p>4. Teadmiseks võetud. Rahvastiku algandmed on SA Statistikaameti 01.01.2022 seisuga.</p> <p>5. Arvestatud, seletuskirja täiendatud.</p> <p>6. Teadmiseks võetud. Eelarve jaotamisel on võetud arvesse tegevusrühma erinevust keskmisest.</p> <p>7. Tabelisse jäänud eksitav veerg eemaldatud ning seda ei ole kasutatud eelarve jaotusvõtmes.</p> <p>8. Teadmiseks võetud. Eelarve jaotusvõtit ei muudeta.</p> <p>9. Teadmiseks võetud. Kuna eelarve jaotuse valem on oluliselt laiem, kui ainult elanike arv, siis on äärmiselt loogiline, et sõltuvalt elanike sissetulekutest ja asustustihedusest võivad vahendite osakaal olla erinevad.</p>
--	---	--

saades tegevuspiirkonna kohandatud elanike arvu. Väga raske on mõista tehte loogikat, kus jagades omavahel töötasude keskmised näitajad saame kohandatud elanike arvu!?

6. Taas on piirkonna suhtarv arvatud vastupidise tehtega, so riigi keskmine jagatud piirkonna näitaga. Samas käib jutt piirkonna näitaja suhtest riigi keskmisse. Keskmise palga näitaja kaudu on võimalik ka ilma sellise tehteta determineerida kohalikku jõukust ja heaolu. Tabelis toodud konkreetse tegevuspiirkonna keskmine palk moodustab 109% riigi keskmisest näitajast. Seega on tegemist kõrgema keskmise palgatasemega piirkonnaga ja poleks muud vaja kui pöördväärtuse tulemusena (0,92) vähendada piirkonna palganäitajate alusel eelarvet selle koefitsendi võrra. Mudeldamise tabelist

7. Veel on tähelepanek, et mudeldamise tabelis on (tõsi, ei mõista mis eesmärgiga) arvatud ka nn piirkonna omatulu ja saadud ka maapiirkondade kogu omatulu. See tehe on täiesti arusaamatu, sest kõik ei teeni keskmist palka, kuna elanikkonna moodustava kõik inimesed imikust raugani. Samuti on elanikkonna struktuur erinev. Maapiirkondades on tulu teenijaid suurusjärgus 162 000 isikut. Ülejäänud on ülalpeetavad, pensionärid ja töötud.

Lisaks on arvatud ka omatulu pinna kohta, ehk siis saadud ebaloogiline omatulu on jagatud pindalaga ja tulemusena on saadud omatulu pindalaühiku kohta. Mõistan, et see võib olla oluline põllumajandusliku tootmise näitajana, kuid mitte Leader kontekstis. Saan aru, et neid näitajaid valemi moodustamisel siiski ei ole rakendatud, kuid jääb saladuseks milleks neid kasutati.

Erinevaid, ja minu hinnangul õiglasemaid eelrve jaotuse tulemusi on võimalik saada ka olemasoleva eelarvetabeli

proportsioonide muutmisest. Eesmärk peaks olema, et piirkondade erinevused per capita ei oleks liiga suured. Näiteks vähendades asustustiheduse osa 22-le% ja suurendades palga komponenti 48%-ne saab üsna suurepärase tulemuse, mille puhul nn võitjate ja kaotajate arv ja summa on võrdsed ning erinevused per capita ei ole rohkem suurima ja vähima näitaja puhul rohkem kui 3,4 korda.

Statistikaameti metoodika

8. Valitud statistikaameti metoodika võtab asumite puhul aluseks 500x500m klastrid. Jah, neid kohandatakse, kuid tegemist on väga detailse vaatega ja tekivad siiski teatud anomaaliad. Siis juhtub see, et väga detailsest hakatakse üldistama ja selline lähenemine kaotab oma mõtte.

Uuest strateegiast

9. KTR-e julgustati liitma endaga uusi abikõlblikke territooriume. Eeldus oli, et nende territooriumite integreerimiseks saame vastavalt kasvanud elanike arvule ka ressursse juurde. Tegelikuses toimus vastupidine. On tegevusgrupe, kus raha jäi elanikkonna kasvades vähemaks ja on selliseid, kus vaatamata elanikkonna vähenemisel tuli raha eelarvesse juurde. See ei ole loogiline ja õiglane.

Täiendavalt tahan juhtida tähelepanu, et elanikkonna asustustihedus ei näita otseselt piirkonna heaolu. Äärmusliku näitena võib tuua favelad (slummid) Brasiilias, kus vaatamata kõrgele asustustihedusele ei ole kvaliteetset elukeskkonda ega sisetulekuid. Samuti võib hõre asustus

	<p>tähendada hoopis kõrgemaid sissetulekuid, nagu näiteks Islandil (3 in/m² ja 5648 USD).</p> <p>Kuna eelarve jaotus määrab järgmise perioodi puhul suuresti ära tegevused ja võimekuse, leian, et olemasoleva eelarve jaotuse osas on vaja saada selgitusi ja vajadusel pidada arutelusid, et leida parim võimalik lahendus.</p>	
46. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Lisa „STRATEEGIA HINDAMISE KRITEERIUMID“</p> <p>Ettepanek: Sõnastada kriteeriumid positiivses vormis eeldustena.</p> <p>Kuna tegemist on mitteeristava hindamisega, siis ei ole vajadust kirjeldada 0 hindepunktile vastavaid kriteeriume.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Null hindepunktile vastavad kriteeriumid on hindamislehelt eemaldatud.</p>
47. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 1.1</p> <p>Strateegias ei ole kirjeldatud, kuidas toetatakse võrgustike loomist, juurdepääsetavust ja kohalikul tasandil uuenduste kasutamist.</p> <p>Ettepanek: võtta see lause ära. Tegemist strateegia tegevuste küsimusega, mitte arenguvajaduste ja potentsiaali analüüsiga.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Hindamiskriteerium 1.1 on eemaldatud (vt. 72 punkti vastust). Kuid hindamiskriteeriumi 1.2 juures on eemaldatud lause „Strateegias ei ole kirjeldatud, kuidas toetatakse võrgustike loomist, juurdepääsetavust ja kohalikul tasandil uuenduste kasutamist.“</p>
48. MTÜ Eesti Leader Liit	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 1.1</p> <p>Seosed tegevuspiirkonna arenguvajaduste, potentsiaali ja SWOT-analüüsi, strateegia eesmärkide ja tulemuste, strateegia meetmete ning projektitaotluste hindamise kriteeriumite vahel puuduvad või on nõrgad. Strateegia</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <p>Hindamiskriteerium 1.1 on eemaldatud (vt. 72 punkti vastust). Kuid hindamiskriteeriumi 1.2 juures on eemaldatud sõna „uuenduslikkus“.</p>

	<p>uuenduslikkus ja strateegia meetmete integreeritus on kirjeldatud üldsõnaliselt või vähesel määral. Strateegia eri osad ei ole omavahel seoses.</p> <p>Ettepanek: Jätta sõna „uuenduslikkust“ välja.</p> <p>Põhjendus: Arusaamatu, kuidas hinnata SWOT analüüsi hindamisel strateegia uuenduslikkust.</p> <p>Ettepanek: Strateegia eri osade sidusus sellest kriteeriumist välja võtta.</p> <p>Põhjendus: Strateegia sidusust hinnatakse hetkel kahes kohas. Kriteeriumis 1 ja 5. Pealkirja järgi võiks eeldada, et antud punktis hinnatakse SWOTi.</p>	<p>Eri osade sidusust ei ole eemaldatud kuna strateegia osad peavad olema omavahel seotud.</p>
<p>49. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 3.1</p> <p>„Piiriülest koostööd ei ole kavandatud“</p> <p>Ettepanek: Võtta see lause välja.</p> <p>Põhjendus: Ettevalmistava toetuse määrus ei kohusta tegevusrühmi rahvusvahelist koostööd tegema.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Hindamiskriteerium 3.1 on eemaldatud (vt. 72 punkti vastust).</p>
<p>50. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 3.2</p> <p>Strateegias on kirjeldatud koostöö teiste partnerlustega nii riigisiselt kui ka piiriülesest.</p> <p>Ettepanek: "Strateegia on kirjeldatud koostöö teiste partnerlustega"</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Hindamiskriteeriumi 3.2 juures on asendatud lause „Strateegias on kirjeldatud koostöö teiste partnerlustega nii riigisiselt kui ka piiriülesest.“ Lausega „Strateegia on kirjeldatud koostöö teiste partnerlustega“.</p>

<p>51. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 7.1</p> <p>Strateegias on kohaliku tegevusrühma strateegiliste eesmärkide täitmise, tulemuste ja toimimise analüüs üldsõnaline.</p> <p>Ettepanek: asendada sõna „analüüs“ sõnaga kirjeldus.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Hindamiskriteerium 7.1 on eemaldatud (vt. 72 punkti vastust). Hindamiskriteeriumi 7.2 juures on eemaldatud sõna „analüüs“ ning lause on vastavalt sellele ümber tehtud.</p>
<p>52. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 7.1</p> <p>Strateegias on kohaliku tegevusrühma töötajate tööülesanded selgelt kirjeldatud ning välja on toodud kohaliku tegevusrühma haldus- ja finantsjuhtimine.</p> <p>Ettepanek: See on töötajate ametijuhendi teema ja ei peaks oleme tööülesannete tasandil kirjeldatud strateegias.</p> <p>Tööülesannete täitmiseks vajalike otsuste tegemise osas on tööülesannete jaotus kirjeldatud arusaadavalt ja selgelt.</p> <p>Ettepanek: See lause välja jätta kuna ei ole strateegia teema.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <p>Hindamiskriteerium 7.1 on eemaldatud (vt. 72 punkti vastust). Hindamiskriteeriumi 7.2 juures on eemaldatud lauseosa „Strateegias on kohaliku tegevusrühma töötajate tööülesanded selgelt kirjeldatud“ kuid alles on jäetud „ning välja on toodud kohaliku tegevusrühma haldus- ja finantsjuhtimine“ kuna strateegia peab andma ülevaate kohaliku tegevusrühma haldus- ja finantsjuhtimisest.</p>
<p>53. MTÜ Eesti Leader Liit</p>	<p>Hindamise kriteeriumite ettepanek</p> <p>Hindamiskriteerium 8.2</p> <p>Strateegias on välja toodud, kuidas toimub projektitaotluste hindamine, sealhulgas projektide paremusjärjestuse moodustamine.</p> <p>Ettepanek: See lause välja jätta. Tegemist on töökorra sisuga.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <p>Lauset on korrigeeritud „Strateegias selgub, millistel alustel toimub projektide valimine.“</p>